

Azonosító
jel:

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2020. október 29.

TÁRSADALOMISMERET

EMELT SZINTŰ ÍRÁSBELI VIZSGA

2020. október 29. 14:00

Időtartam: 240 perc

Pótlapok száma	
Tisztázati	
Piszkozati	

EMBERI ERŐFORRÁSOK MINISZTERIUMA

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Fontos tudnivalók

Az írásbeli vizsga két részből áll.

I. rész – társadalomismeret és jelenismeret

II. rész – gazdasági és pénzügyi ismeretek

Az írásbeli dolgozat végső pontszámát (maximum 75 pont) az I. rész (maximum 55 pont) és a II. rész (maximum 20 pont) pontszámának összege adja meg.

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

15 pont	
----------------	--

2. Elemzés

Elemmezze a leírtakat 10-15 sorban a megadott kérdések alapján!

Az egyházak társadalmi szerepvállalása

– Az egyházak szabad működése a hitéleti, kulturális, szociális haszon mellett eredményez egyéb pozitív hozadékot a szekuláris állam számára?

– Különös módon igen. A szektorsemleges finanszírozással az állam rengeteget profitált. Kialakult egyfajta munkamegosztás az oktatásban, egészségügyben, szociális szférában. Az állam talán még ma sem érzékeli igazán, hogy az egyháznál jobb partnert e feladatok ellátására nem találhat, mert az egyházakat nem kötik a közigazgatás határai, ráadásul sajátos kapcsolatrendszereiken keresztül az erkölcsi és szellemi tőke mellett még anyagi tőkét is be tudnak vonni. A kilencvenes évek közepén a KSH adatai szerint az egyházak közel hétmilliárd forintot fizettek be a költségvetésbe különféle adók és járulékok formájában, ami azt is jelentette, hogy ennek az összegnek legalább a háromszorosát tudták előteremteni a lakosság és egyéb testvéregyházi nemzetközi kapcsolataik révén. Ugyanakkor a központi költségvetésben a különféle jogcímen lévő állami támogatások összessége majdnemhogy megegyezett. (Részlet a Magyar Nemzetben 2019. december 1-jén megjelent Koldokzsínór című írásból.)

Forrás:

<https://magyarnemzet.hu/lugas-rovat/koldokzsinar-7500824/>

- Milyen feladatokat vállalnak az egyházak hitéleti tevékenységeiken túl? Konkrét példákat is említsen!
- Hogyan érzékel(het)i ezt a szerepvállalást egy adott térség lakossága?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

10 pont	
----------------	--

3. Esetelemzés

Férfiak gyesen, gyeden

Az alábbi példákon keresztül mutassa be ezt a viszonylag rövid múltra visszatekintő gyakorlatot, rávilágítva a háttérben álló társadalmi, gazdasági, demográfiai folyamatokra!

„Most még csak nyolc hónapos – eszik és elájul –, ha most kezdődne, az kicsit ijesztő lenne. Amikor fél év múlva gyésre megyek, sokkal szórakoztatóbb és izgalmasabb lesz. Tudom, hogy egy évig jegelem a karrieremet, de majd igyekszem, hogy ne nagyon szakadjak le.”

(Kristóf, 31 éves pszichológus)

„Életem legjobb időszaka volt: a gyerek másfél évesen a legédesebb. A családon belüli esélyegyenlőségnek is nagyon jót tett: a feleségem végre gyakorolhatta a hivatását.”

(László, 45 éves parlamenti képviselő)

„Azért ment el ő a második gyerekkel fél évre, mert ez neki is jár. A munkahelyén nem vették valami jó néven, idén, gondolom, nem lesz itt előléptetés. Ha Föld körüli útra megy ugyanennyi időre, talán vállon veregetik. De az én karrieremnek se használt volna, ha tovább maradok otthon. Az ismerős pasik mindig sóhajtoznak, hogy mennyire irigylik, csak hát ugye éhen halnának. Gyanítom, hogy inkább a jó oldalát látják, azt nem, mennyi plusz háztartási munka van.”

(Dóra, 34 éves gazdasági elemző)

Forrás:

https://magyarnarancs.hu/lelek/apak_gyesen_-_otthonrol_is_lehetek_pasi-74533#

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

7 pont	
---------------	--

4. Fogalmak párosítása

Az alábbiakban makroökonómiai fogalmakat olvashat. Válassza ki az adott fogalomhoz tartozó meghatározás betűjelét, és írja azt a vonalra!

- 1. költségvetés _____
- 2. államháztartás _____
- 3. infláció _____
- 4. munkanélküliségi ráta _____
- 5. szufficit _____

- A) Pénzromlás, a pénz fokozatos elértéktelenedése.
- B) Költségvetési többlet, amikor a bevételek meghaladják a kiadásokat.
- C) Az árszínvonal folyamatos csökkenése.
- D) Felelős vezető szerv által összeállított számszerű kimutatás, amely az adott évben a várható összes kiadást és bevételt tartalmazza.
- E) A jegybank(ok) által a gazdaságra gyakorolt egyik hatás, amely a forgó pénzmennyiség mértékével próbálja befolyásolni a gazdasági folyamatokat.
- F) Az adott naptári évben a nem dolgozóknak és a gazdaságilag aktívoknak a különbsége.
- G) A közfeladatok ellátását szolgáló gazdálkodási rendszerek összessége.
- H) A kormányzat bevételeit és kiadásait összesítő mérleg, amelyből levonják az önkormányzati kiadásokat és bevételeket.
- I) Az adott naptári évben a nem dolgozóknak a teljes népességhez viszonyított aránya százalékos formában kifejezve.

5 pont	
---------------	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

d) Említsen legalább két valós okot, amely a használtautó-behozatal mögött állhat?

.....

.....

.....

.....

6 pont	
---------------	--

6. Keresztrejtvény – fogalmak azonosítása

Írja be az üres helyekre a pénzügyeinkkel kapcsolatos kifejezéseket a meghatározások alapján!

- Vízszintes 2.: Betűszó, amely százalékos értékben mutatja meg, hogy a kölcsön felvevője számára összességében milyen költségekkel jár a bank által nyújtott kölcsön.
- Vízszintes 4.: A hitel vagy kölcsön ára.
- Vízszintes 7.: Biztosíték, amely lehet ingatlan, ingóság, áru, értékpapír stb. Erről mond le a tulajdonos, ha nem tudja teljesíteni a kölcsönszerződésben vállaltakat.
- Függőleges 3.: Így nevezzük a betét lekötése, illetve a kölcsön felvétele és lejáratára közötti időtartamot.
- Függőleges 6.: Az a tevékenység, amelynek során a pénzügyintézet vagy magánszemély díjak, kamatok és egyéb költségek fejében pénzüsszeget juttat az adósnak, amelyet az részletekben köteles visszafizetni.

	1	2	3	4	5	6	7
1			F				
2						H	
3							
4			A			T	
5							
6							
7	F		D			E	
8							
9						É	
10							

5 pont	
---------------	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

7. Igaz-hamis

Döntse el az alábbi állításokról a megfelelő cellába tett X-szel, hogy igazak-e vagy hamisak!

	Állítás	Igaz	Hamis
1.	Az EU hivatalos zászlaja: kék alapon 17 aranyszínű csillag.		
2.	Az EU-nak az Egyesült Királyság kilépésével jelenleg 27 tagországa van.		
3.	Az EU tagállamai egyben a NATO-nak is tagjai.		
4.	Az EU tagállamai egymás közt vámmentesen kereskednek.		
5.	Az EU tagállamainak többségében az euró a hivatalos pénznem.		
6.	Az Európai Bizottságba mindegyik uniós tagállam egy-egy biztost delegál.		

3 pont	
---------------	--

8. Érvelés

Az elektromos autók és a környezet

A forrás adatai és saját ismeretei alapján fogalmazzon meg érveket az elektromos autók használata mellett és azzal szemben! A teljes pontszám eléréséhez legalább két-két helytálló érv megfogalmazása szükséges.

„Magyarországon 2019 első negyedében 1712 zöld rendszámú autót helyeztek forgalomba, míg 2018 első negyedében csupán 1022 zöld rendszámot adtak ki, így ez is tekintélyes, 67,5%-os növekedés az előző évhez képest. Igaz, ezek a számok tartalmazzák az országba használtan érkező elektromos autókat is, de ennek ellenére is örömteli számok ezek, hiszen a legidősebb elektromos autók is alig 8 évesek, így jelentősen javítják a magyar autók 14 év körüli átlagéletkorát. A fenti számokból a Magyarországon tisztán elektromos autók száma 2019 első negyedében 679, míg az előző évben 482, ami 40,8%-os növekedésnek felel meg.”

Forrás:

<https://villanyautosok.hu/2019/05/30/rohamosan-novekszik-a-villanyautok-eladasa/>
(Szerkesztett változat.)

Érvek az elektromos autók használata mellett:

.....

.....

.....

.....

Érvek az elektromos autók használata ellen:

.....

.....

.....

.....

4 pont	
---------------	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

II. rész

Gazdasági és pénzügyi ismeretek

1. Kiválasztás

Válassza ki a kérdéshez tartozó helyes megoldás betűjelét, és írja azt a vonalra!

- a) Melyik szervezet felelős ma Magyarországon a monetáris politikáért?
A) Pénzügyminisztérium
B) Magyar Nemzeti Bank
C) Állami Számvevőszék _____
- b) Az alábbi országok közül melyikben törvényes fizetőeszköz az euró?
A) Norvégia
B) Dánia
C) Finnország _____
- c) Melyik évben lett Magyarország az Európai Unió tagja?
A) 2002-ben
B) 2004-ben
C) 2008-ban _____
- d) Melyik betűszó fejezi ki az alábbiakban meghatározott gazdasági mutatót?
Adott időszak alatt a hazai gazdasági szereplők által előállított hozzáadott érték, azaz a termékek és szolgáltatások értéke a termeléshez felhasznált termékek és szolgáltatások értéke nélkül.
A) GDP
B) GNP
C) GNI _____
- e) Miben hasonlít egymáshoz a kötvény és a részvény?
A) Mindkettő értékpapír.
B) Mindkettő hosszú lejáratú.
C) Mindkettő hozama a kamat. _____

5 pont

2. Igaz-hamis

A forrás és saját ismeretei alapján döntse el az állításokról, hogy igazak vagy hamisak!
A helyes választ az igaz vagy hamis szó aláhúzásával jelölje!

Idézetek a Munka Törvénykönyvéből

„137. § (1) A munkáltató a munkabért teljesítménybérként vagy idő- és teljesítménybér összekapcsolásával is megállapíthatja.

(2) Teljesítménybér az a munkabér, amely a munkavállalót a kizárólag számára előre meghatározott teljesítménykövetelmény alapján illeti meg.

(3) A munkabért kizárólag teljesítménybér formájában meghatározni csak a munkaszerződésbe foglalt megállapodás esetén lehet.

138. § (1) Teljesítménybér alkalmazása esetén a munkáltató teljesítménykövetelményt állapít meg, amelyet olyan előzetes – objektív mérésen és számításra alapuló – eljárás alapján köteles meghatározni, amely kiterjed a követelmény rendes munkaidőben történő száz-százalékos teljesíthetőségének vizsgálatára.

(2) A teljesítménykövetelmény megállapítása vagy az azonos teljesítménykövetelmény hatálya alá tartozó munkavállalói csoportok meghatározása során tekintettel kell lenni a munkáltató

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

működési körébe tartozó feltételekre, így különösen a munkavégzésre, a munkaszervezésre és a technológiára.

(3) A teljesítménykövetelmény megállapításával kapcsolatos vita esetén a munkáltatónak kell bizonyítania, hogy eljárása nem sértette az (1)–(2) bekezdésben foglaltakat.

(4) A teljesítménykövetelményt és a teljesítménybér-tényezőt alkalmazásuk előtt írásban közölni kell a munkavállalóval.”

a) A teljesítménybér a munkavállalót a rendes munkaidőre járó munkabéréen felül illeti meg.

IGAZ HAMIS

b) A munkabér nem állhat egyszerre teljesítmény- és időbérből is.

IGAZ HAMIS

c) A teljesítménykövetelménynek rendes munkaidőben százszázalékosan teljesíthetőnek kell lennie.

IGAZ HAMIS

d) A teljesítménykövetelményeket az adott gazdasági ág sajátosságaira való tekintet nélkül kell meghatározni.

IGAZ HAMIS

e) Munkaügyi vita esetén a munkavállaló van előnyösebb helyzetben, mert a munkáltatót terheli a bizonyítási kényszer.

IGAZ HAMIS

5 pont	
--------	--

3. Ábraértelmezés

A táblázat a magyar átlagkeresetek változását mutatja 2008 és 2019 között. Válaszoljon a következő kérdésekre!

Évszám	Névérték forintban	Névérték euróban	Reálérték forintban
2008	100	100	100
2009	102	90	97
2010	105	91	92
2011	108	94	92
2012	110	94	91
2013	112	95	92
2014	114	94	93
2015	115	100	96
2016	121	105	112
2017	150	120	12
2018	165	130	123
2019	183	140	130

Forrás:

<https://g7.hu/adat/20190805/tiz-ev-utan-eppen-hogy-visszaertek-a-magyar-berek-a-valsag-elotti-szintre/>

Mit jelent?

a) A névérték:

.....

.....

.....

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

I. rész Társadalomismeret és jelenismeret	pontszám	
	maximális	elért
1. Esszé	15	
2. Elemzés	10	
3. Esetelemzés	7	
4. Fogalmak párosítása	5	
5. Ábraelemzés	6	
6. Keresztrejtvény	5	
7. Igaz-hamis	3	
8. Érvelés	4	
I. rész összesen	55	
II. rész		
Gazdasági és pénzügyi ismeretek	Pontszám	
	maximális	elért
1. Kiválasztás	5	
2. Igaz-hamis	5	
3. Ábraelemzés	3	
4. Esszé	7	
II. rész összesen	20	
Az írásbeli vizsgarész pontszáma	75	

dátum

javító tanár

	pontszáma egész sámra kerekítve	
	elért	programba beírt
Feladatsor		

dátum

dátum

javító tanár

jegyző